

Izhaja vsak petek z datumom naslednjega dne.

Uredništvo in upravnništvo
»Zarje«
v Ljubljani,
Dalmatinova ulica številka 3.

Sprejemajo se le frankirani dopisi. Rokopisi se ne vračajo.

ZARJA

Socialistično glasilo.

Posamezna številka stane 1 Din

Naročnina po pošti z dostavljanjem na dom 4 Din mesečno. Za Nemčijo 5 Din., za drugo inozemstvo in Ameriko 6 Din.

Reklamacije so poštnine proste.

== Oglasi po dogovoru. ==

Proletarci vseh dežel,
združite se!

V Ljubljani, v soboto 30. decembra 1922.

Ne demagogija, resno delo vodi k zmagi!

Srečno in veselo novo leto 1923 vsem sobojevnikom!

Združimo svoje sile v boju za boljšo bodočnost!

Srečno novo leto!

Konec starega leta je tu in v dveh dneh je že novo leto. Naša dolžnost je, da pač ob tej priliki, ko si znanci in prijatelji med seboj izrekajo čestitke in voščila, tudi mi pošljemo sodrugom in sodružicam, prijateljem in čitateljem, sotrudnikom in sploh vsem onim, ki so namene našega lista po svojih močeh podpirali in pospeševali, kar najiskrenejše zahvalo!

Namen »Zarje« je, da dvigne med proletarijatom razredno zavest, socialistično prepričanje ter pospeši zbliznanje proletarijata, da se čim prej združi v eno močno delavsko organizacijo. Dokazov, da je močna bojna fronta proletarijata potrebna, ni treba, ker vsi vemo, koliko pridobljenih pravic je uropal vladni režim delavskemu razredu.

Dolžnost socialistične stranke je, da stopi na plan, da prične ofenzivni boj, ki bo pa uspel le tedaj, če bo stranka prežeta s prepričanjem in krepko.

Z naporu in samozatajevanji hočemo delati v tem zmislu kakor smo

delali doslej. Prosimo pa vse prijatelje in prijateljice, da nas tudi v bodoče podpirajo pri našem stremljenju moralno in materialno s tem, da so zvesti naročniki »Zarje« ter da tudi v svojem krogu znancev stori vse, za razširjenje ideje socializma, ideje združenja proletarijata in misel ofenzivnega boja.

V tem zmislu želimo vsem srečno novo leto 1923.

V Ljubljani, 30. decembra 1922.

Upravnništvo. Uredništvo.
Konzorcij »Zarje«.

Tednik »Zarja« velja na mesec samo 4 dinarje. Naroča se pri upravi »Zarje« v Ljubljani, Dalmatinova ulica 3. Kdor hoče poslati naročnino po pošti, naj zahteva poštno položnico po dopisnici.

»Zarjo« pošljemo vsakomur na zahtevo na vpogled. »Zarja« je najbolj priljubljeni tednik v »Sloveniji«, ker je njena vsebina vseskozi resna, poučna in zanimiva.

Ob razpustu narodne skupščine.

V četrtek dne 21. t. m. popoldne je bil na seji narodne skupščine prečitan kraljev ukaz, da se narodna skupščina razpušča. Vlada se je predstavila in razni poslanci so zahtevali, da bi se pred razpustom narodne skupščine morali še rešiti razni zakoni, zlasti uradniški, invalidski in davčni zakon. Seja je bila burna in opozicija je porabila priliko še za nekaj govorov skozi okno, toda lokavi Pašič, ki je imel ukaz za razpust že v žepu, je s hinavsko gesto apeliral na narod, ki naj sodi. Skupščina, ki je bila s tem dekretom razpuščena, je zborovala nad dve leti. Dne 28. novembra je bila izvoljena kot konstituenta ter se je po sprejetju ustave avtomatično pretvorila v zakonodajno skupščino z nalogo, da izvede poglobitve točke ustave ter reši nekaj najnujnej-

ših zakonov. Rešila pa razen ustave ni nobenih teh nalog, kajti poprej se je zadušila v svojih lastnih grehah.

Dosedanja zbornica je štela 419 poslancev, toda Pašič-Pribičević absolutizem je nezakonito razveljavil 59 komunističnih mandatov, Hrvatje pa skupščino sploh niso priznavali, tako da je v njej absolutno paševala radikalno-demokratska koalicija s Pucljevim in muslimanskim priveskom, čeprav je štela ta vladna »večina« komaj 180 poslancev.

Z razpustom te skupščine je zaključena ena najžalostnejših in najgrših poglavij naše politične zgodovine, kajti baš ta skupščina je s svojo »palamentarno« vladno pritirala ono Jugoslavijo, ki se je rodila s takimi brezprimernimi žrt-

vami in takim prelepim idealizmom na rob popolnega razsula in v mlako najgršega moralnega propada.

Kakšna je bilanca »dela« razpuščene skupščine?

Sprejela je reakcionarno, protidemokratsko in protisocialno ustavo, katere edini namen je bil z nasilnim centralizmom za večne čase zasigurati belgrajski čaršiji eksploatacijo »osvobojenih« pokrajin, zlasti pa še delavskih slojev. Po sprejetju te čudovite ustave je bil njen prvi akt — zakon o zaščiti države, ki po svojem nasilju, protustavnosti in reakcionarnosti menda nima para v zgodovini evropske zakonodaje. Ko je bil pod streho ta, je odglasovala nekaj milijard vojnih kreditov in mnogo milijard novih posojil, pri čemur je obogatela cela vrsta poslancev in neposlancev. Še kaj? Pri koncu smo, le zakonodajni odbor je obravnal večje število poveljnih naredb, ki so postale nato zakoni. K temu »obravnavanju« je pripomniti v prvi vrsti to, da je pod firmo centralizacije odvzel delavstvu celo vrsto poveljnih pridobitev, kajti domalega vsi sedaj veljavni socialno politični zakoni so naravnost udarec v obraz delavnim slojem.

Česa pa ta narodna skupščina ni izvršila?

Predolga bi bila vrsta, če bi hoteli naštevati vse, kajti ne samo de-

lavstvo, temveč tudi vse gospodarsko, socialno, politično in kulturno življenje naravnost kriči po smotre in vladajoče stranke bodo korakale spodom »narodnim očetom« se je mudilo zviševati le svoje dnevnice, za vse ostalo se pa niso brigali. Vse gospodarsko življenje je na tleh, delavni sloji bijejo obupen boj z lakoto, kulturno gremo vsaj v naših krajih rapidno nazaj, notranje politične razmere so pa podobne sodu smodnika, ki se zna vsak trenutek užgati.

To je bilanca razpuščene narodne skupščine, katere se lahko sramujemo pred vso evropsko javnostjo.

Kakor moramo principiarno obsojati vse take in podobne akte, ker so v bistvu vedno nasilje, pa glede na vse povedano vendarle nimamo prav nobenega povoda pretakati solze za njo, le čudimo se, da je ni tolikokrat tako cinično prevarano ljudstvo že davno razgnalo samo s pasjimi biči.

In sedaj stojte ti žalostni ljudski tribuni končno vendarle pred sodbo naroda. Če kedaj, tedaj smo vsaj to pot v dno duše uverjeni, da bo izrekel narod strašno sodbo in obsodbo ter enkrat za vselej pomedel z ljudmi, ki so vladali to državo dve leti.

Pred volilnim bojem.

Stranke pripravljajo manifeste in oklice na narod. Vladna stranka in vladajoče stranke bodo korakale na svoje delovanje, se opravičevale ter skušale zavaliti vso krivdo na posledice vojne, ki so deloma tudi res vzrok razmer. Najlažje stališče bodo imeli radikaleci, ki bodo v Srbiji zagnali med volilce geslo velike Srbije. Radikaleci bo v tem volilnem boju znatno podpirala dosedanja taktika prečancev. Kritično je za radikalece edino vprašanje, če se morda zemljoradniška stranka v Srbiji opomore. V tem primeru bi radikalecem tudi zgodovinska tradicija

ne pomagala mnogo, čeprav bodo vodili sami volitve, ki jih radikaleci znajo voditi jako spretno.

Prečanske stranke brez izjeme in tudi demokrati bodo nastopile pri volitvah kot opozicionalne stranke z gesli, ki jih bo treba šele precizirati. Ene bodo za avtonomijo, ene za federacijo, ene za samoupravo. V volilni borbi bo torej nastal pravi kaos, kar le zopet potrjuje, da so radikaleci izbrali najugodnejši trenutek za razpust skupščine in razpis novih volitev.

Oklici, ki jih izdajajo stranke, so le volilni oklici. Zaraditega ne mo-

LISTEK.

F. E.:

(Konec.)

Zgodovina socializma v Srbiji.

Poleg vprašanja delavske socialne in varstvene zakonodaje je bilo pa za stranko eno najglavnejših vprašanj njeno stališče do nešteti zunanepolitičnih problemov, ki so bili za tako eksponirano Srbijo življenjske važnosti. Kraljevina Srbija je obsegala do balkanske vojne komaj polovico srbskega naroda, zato so tudi popolnoma razumljive njene aspiracije na ostalo srbsko narodno ozemlje. Tu je pa prišla v nazvkršje z dvema velikima sosednima državama Avstro-ogrske in Turčije in bila tesno navezana na stališče ostalih manjših balkanskih držav. Srbsko vprašanje je bilo torej le del velikega balkanskega vprašanja, ki je tako dolgo pretresalo vso evropsko politiko. Ker je morala biti socialistična stranka seveda le za mirno in sporazumno rešitev tega vprašanja, je iskala predvsem stikov in sodelovanja z ostalimi balkanskimi socialističnimi strankami in sklicala o Božiču l. 1909. konferenco srbske, bolgarske, romunske, turške, gr-

ške, bosenske, hrvaške in slovenske socialno-demokratske stranke, na kateri naj bi se določile osnove in sredstva, s katerimi naj se reši vedno bolj pereče balkansko vprašanje. Na predlog srbske socialistične stranke se je po dolgih diskusijah sprejela resolucija, ki ugotavlja, da je evropska diplomacija ustvarila v svrhu kapitalistične eksploatacije na Balkanu nevzdržen položaj in da imajo posamezni balkanski narodi pravico do popolnega gospodarskega in političnega osvobojenja. Nevzdržna je sedanja krivična teritorialna in nacionalna razdrobljenost, zato zahteva organizirani proletarijat poleg popolne demokratične samouprave posameznih narodov federativno balkansko republiko, ki edina bi mogla mirno in uspešno urediti zamotane medsebojne interese posameznih narodov.

Stalne in najtesnejše stike je vzdrževala srbska socialno demokratična stranka predvsem s srbskimi pokrajinskimi izven Srbije, to je z Vojvodino, Bosno in Hercegovino ter Macedonijo. Tako so imeli vojvodinski Srbi in Bunjevci v Novem Sadu poseben »Agitacijski odbor Srba i Bunjevaca social-demokrata«, ki je bil sicer organski

del ogrske socialistične stranke s sedežem v Pešti, a je stal v najtesnejši zvezi tudi z belgrajsko socialistično stranko. Dalje je zanesel gojenec belgrajske socialistične šole, knjigovez Miča Sokolovič socialistične ideje v Bosno in Hercegovino, organiziral v Sarajevu znameniti generalni štrajk iz l. 1906. in ustanovil več sindikalnih organizacij. Žal je Sokolovič že kmalu po tem štrajku podlegel jetiki, vendar je pa padalo njegovo seme na plodna tla, kajti že l. 1909. je bila osnovana »Social-demokratska partija Bosne i Hercegovine«, ki je stala v stalnih stikih z bratsko belgrajsko stranko. Še z večjo intenzivnostjo je pa podpirala stranka socialistično gibanje v Macedoniji ter duševno in materijelno pomagala skopljski krajevni socialistični organizaciji pri izdajanju »Socialistične Zore«.

Ni treba seveda še posebej poudarjati, da je bila tudi srbska socialistična stranka članica »Internacionalnega socialističnega biroja« ter se udeleževala vseh internacionalnih socialističnih kongresov, kjer so njeni delegati stalno opozarjali na gospodarske in politične prilike na Balkanu ter dosegli, da je tudi internacionala sprejela

remo pričakovati od njih temeljnih, preciziranih postulatov za novo skupščino. Vsekakor pa je treba tudi stališče do te meščanske države v volilni borbi podati jasno. Nikakor ne zadostuje, če izjavljamo, da sem za avtonomijo, ne zadostuje, če izjavljamo, da sem za centralizem ali pa za republiko. V tem pogledu morajo stranke povedati nekaj več, če ne se bo delalo pri volitvah preveč z demagogijo. Ako računamo s sedanjo meščansko državo, je gotovo, da mora biti v gotovih stvareh centralistična podlaga, na drugi strani so pa zopet zedeve, ki se brez škode za takole meščansko državo prepuste avtonomnim korporacijam. Zgodovinsko je utemeljeno samouprava za Slovenijo, ki bi pa morala biti vsaj taka, da se ji omogoči gospodarsko življenje; isto, kar velja za Slovenijo, velja tudi za druge kulturne in gospodarske enote v državi!

Ob novem letu 1923.

Junija meseca je začela izhajati ta-le »Zarja« kot tednik. Danes je izšla 31. številka. Ni to dolga doba; komaj pol leta je, ki v razvoju dogodkov ne šteje mnogo.

Tale tednik je bil potreben, ker se je v oficijelno stranko v Sloveniji ugnezdila trivialnost in razkrajna tendenca, vrh tega je takozvano glavno glasilo metalo blato in gnoj tudi na najpoštenejše delo organiziranega delavstva ter se s tem hotelo ohraniti na površju na podlagi nizkotnih instinktov obrekovanja in sumničanja. Program stranke, cilj, boj in metode razrednega boja so popolnoma izginili iz glavnega pokrajinskega strankinega glasila, tako, da je moral vsak trezn misleč človek uvideti, da so take metode organiziranja razrednozavednega proletarijata velika absurdnost. Junaki okolo tega pokreta so trdili, da so sami veliki duhovi in zidarji, vsi drugi pa so — šleje, ki beže že pred njihovimi gestami.

Ta nezdravi pojav v stranki je bil prvi povod, da je pričela izhajati »Zarja«.

Drugi enakovaren vzrok je bil ta, da so nekateri voditelji v stranki imeli že več let, in sicer prav do zadnjega časa stike z meščanskimi strankami ter so skušali z najrazličnejšimi motivacijami zavajati socialistično politiko v njih vode ali v njihovem interesu. O teh stvareh se je že mnogo pisalo.

Tretji vzrok, da se je ustanovil ta tednik, je pa bil obenem ta, ker se je postavljal oficijelna stranka v Sloveniji na stališče formalnega in osebnega ortodoksizma, to je, čeprav je med delavstvom jako veliko razpoloženje za zблиžanje struj med proletarijatom ter ni med njim niti dosti taktičnih razlik več, vendar dosledno odklanjalo zблиžanje ter vodilo nelepi osebni boj proti vsem, ki so delali v tem zmyslu. Načelnih ali programatičnih razprav pokrajinsko glasilo o tem vprašanju sploh ni obravnavalo, čeprav bi bilo moralo stati duševno visoko, s svojo duhovitostjo in logiko, s svojo pri-

Povsem krivo je mnenje, da se mora izvesti v državi do pičice absolutistični centralizem kakor trdijo demokrati. Imamo že sedaj dovolj dokazov, kako težko je idealno zedinjenje, ki ni našlo idealnih ljudi ne tukaj ne tam. Zedinjenje bi se pa izvedlo avtomatično, brez nasilja, potem gospodarskih in političnih stikov, čeprav bi imele posamezne gospodarske centrirane pokrajine samoupravo in eventualno tudi legislativo, kolikor je potrebujejo za svoj razvoj.

V preciziranju teh vprašanj vidimo važno nalogo strank, ki se hočejo udeležiti bodočih volitev. Potrebno je to zlasti zaradi tega, da bodo volilec dobili jasno sliko, zakaj pravzaprav gre v tem volilnem boju, ker je predpogoj za zedinjenje, poznanje razmer in realna politika, ki smo je doslej pogrešali.

kupnostjo in resnobo privabljati proletarijat. Tega pa ni storilo, zadovoljevalo se je s frazami in zavijanji.

»Zarja« je v minulem letu (polletu) skušala v tem oziru pripraviti tla za resno delo v zmyslu ustvaritve enotnega nastopanja proletarijata. Vemo, da se predsodkov ne da zloiniti čez noč, vemo, da je taktika pokrajinskega glasila zarezala globoke rane stremljenju po združenju proletarijata v Sloveniji. Uverjeni smo pa tudi, da dejansko ves proletarijat Slovenije enodušno obsoja pisavo »Naprepa«, ki se ne da primerjati niti s počestnim kričanjem in psovanjem pijane tolpe. V tem spoznanju, do katerega smo z »Zarjo« znatno pripomogli, vidimo svoj največji uspeh.

»Zarja« ho izhajala tudi v novem letu, vsaj za sedaj, kot tednik ter bo i dalje delovala v zmyslu konsolidacije delavskega pokreta. Našla je v vseh socialističnih organizacijah najlepši odmev kljub ogabnemu teorizmu, agitaciji proti »Zarji« in strahovanju zaupnikov, češ, da ne smejo čitati »Zarje«. Temu boju proti »Zarji« pa odgovarja »Zarja« s tem, da se razširja in prične morda prav kmalu izhajati večkrat na teden.

Stopamo v novo leto. Pokrajinska stranka ima te dni svoj kongres v Celju. Naj ga ima! Svoje mnenje smo povedali že zadnjič: Stranka mora postati programna, načelna, razredna in bojna. Če pa hoče taka postati, potem mora celjski zbor temeljito pomesti s sedanjo metodo boja, korenito poučiti tudi metodarje, ki nimajo pojma ne o razrednem boju, ne o socializmu in ne o dostojnosti, ki so predpogoj resne stranke, deloma pa etične vrednosti za vsako stranko, ki hoče biti zmožna razvoja.

Želimo kongresu v Celju najlepšega uspeha, toda ta uspeh mora biti tak, da bo jamčil za zdrav razvoj delavskega pokreta.

Absolutno je potrebno, da se stranka postavi na programatično stališče, da začne z organiziranjem,

z bojem proti sovražnim kapitalističnim strankam ter išče svojo moč v razredni zavesti, to je v prepričanju, in organizaciji.

Naše delo v novem letu bo šlo v tej smeri, ker smatramo, da je to edino prava pot.

Iz Jeseniške doline.

Cenjani sodrug urednik! Nisem se ravnal po obljubi, da bom poročal večkrat novice iz naše Gorenjske. Dolgo že nisem nič pisal, čeprav sem že večkrat nameraval pisati o tem ali onem dogodku. Kadar sem sedel, da bi kaj pisal, pa sem se skesal, in sicer zaradi tega, ker se mi dogodki niso zdeli dosti važni! O prepričih med delavskimi zaupniki in voditelji bi Vam že večkrat lahko kaj poročal, pa se mi ne zdi lepo, o tem pisariti. Omenim le toliko, da oni, ki so v strokovni kot politični organizaciji delali z vso vehemenco s komolci, da so se pririli na površje — kot dober kristjan pravim, da jih tepe božja šiba zaradi njihovega obrekovanja, kar se je najbolje pokazalo pri zadnjem shodu, ko so se morali zateči v senco policaja, da niso bili postavljeni na hlad, niso srečni možje. Tako presojam situacijo jaz, ki mirno opazujem te dogodke.

Pa pustimo to, ker prej ali slej bo delavstvo samo zahtevalo slogo in bratstvo ter nikomur, ki bo nasprotoval, tudi policijska »marela« ne bo pomagala.

Konjunktura zadnji čas ni v naših plavžih in ne na Dobravi v tovarni za elektrode sijajna, vendar smo bili doslej še vsi zaposleni. Na horizontu valutne špekulacije pa se nam zelo slabo obeta! Dokazi za to bojazen so namreč ti-le: Češko železo je prihajalo k nam v Jugoslavijo še prej, ko je naša krona notirala 100 kron 2 švicarska franka, danes pa notira 140. To se pravi, da Češka uvažva v Jugoslavijo danes brez vseh ovir železo kilogram za 3 krome ceneje, kakor so naše jeseniške cene! Posledica tega bo, da bo tovarna v kratkem pogasila eno peč in da bo obratovali samo z eno. Kaj pomeni to? To pomeni, da ravnateljstvo prične pritiskati na plače, in kar je še najhujše, grozi nam brezposelnost.

Kar se tiče tovarne elektrodov na Dobravi, ima naročil še do novega leta.

Ravnateljstvo se je zadnje dni pri nakupu angleškega premoga in

starega železa, ki ga je kupilo na Francoskem, če se smem tako izraziti, zelo zašpekuliralo; lahko trdim, da se je zašpekuliralo za celih 5 milijonov kron, če ne več? Tega so krivi politično-gospodarski žongljeri v Belgradu, ki žonglirajo z valuto vedno tako, da imajo njih banke več prida. To vsoto je družba izgubila zaradi tega, ker je naša krona tako rapidno padla, angleški funt in francoski frank pa sta v vrednosti narasla. Zakaj, ko sta prišla premog in železo, ju je bilo treba plačati po takratni angleški in francoski valutni.

To je sad nacionalizacije naše industrije, ki služi le gospodarsko-političnim žongljerjem in njihovim bankam. Konec vseh koncev pa je ta, da navsezadnje podjetnik pritiska le delavca ob steno.

Kranjska industrijska družba ima v svojem podjetju investiranih 50 milijonov zlatih kron. To pomeni danes glavnic 1 in pol milijarde. In tu nastane vprašanje, kje imamo v Jugoslaviji tako veliko kapaciteto, ki bi mogla finančno fundirati ta podjetja? In, ker nimamo take finančne kapacitete, se dogaja to-le: Ravnatelj jeseniških plavžev pleše v Ljubljani okolo vseh bank, da nabere potrebni denar za izplačilo delavcev in nabave surovin. Za ta večna posojila plačujejo jeseniški plavži po 18 odstotkov obresti! Z drugimi besedami: jeseniški plavži so molzna krava ljubljanskih bank. Ta denar se naravnost ubije; od njega nima nič ne delavstvo ne tovarna. Drugače bi pa bilo, če bi imel jeseniške plavže v rokah angležki ali francoski denarni koncern, ki ima zdravo valuto in pa svoj denar na razpolago.

Žalostna resnica je to, ali resnica je resnica, pod katero trpi v prvi vrsti delavstvo v tem kapitalističnem sistemu.

Predaleč sem že zašel; nehati moram, da mi ne pošljejo opomina naši orjunaši. — Zdravstvujte!

Vaš Lovro R.

Socializem v Sloveniji.

Prvi početki socializma v Sloveniji so se pojavili kmalu po letu 1870. Gibanje je bilo revolucionarno in kulturno. Zanesli so ga k nam tujei, zlasti Nemci. Središče vsega gibanja je bilo do leta 1897 takratno delavsko napredno izobraževalno društvo, ki je delovalo jako živahno ter imelo do 1200 članov. Poleg izobraževalnega društva so nastala polagoma tudi razna delavska strokovna društva. Delovali so v teh organizacijah izključno delavci: sami so govorili na shodih, sami predavali na diskuzijah, ki so se prirejale prav pridno tja do izbruha vojne. V tem oziru prihajajo v poštev zlasti

Ljubljana, Maribor, Idrija, Trst, Zagorje, Trbovlje in Celje.

Vse to kulturno organizatorično delo so opravljali delavci sami do leta 1892. Šele pozneje je prišlo v stranko nekaj ljudi, ki niso bili direktno iz vrst ročnih delavcev, ti so zlasti Ethin Kristan in še nekaj drugih okolo leta 1900 v Ljubljani in Trstu.

Ti delavski agitatorji so s svojo lastno marljivostjo izobraževali sebe, predavali ter opravljali obenem propagandno agitacijo. Časopise, brošurice, diskuzije, shodi, vse je bilo njih delo, ki je bilo silno velikega kulturnega pomena, čeprav »Na-

že omenjeno resolucijo o rešitvi balkanskega vprašanja. Stranka je vživala v kljub svoji številni šibkosti v internacionalni prav dober glas.

Med možmi, ki so vodili to živahno srbsko socialistično gibanje v tej zadnji dobi, bi bilo omeniti predvsem kragujevškega zdravnika dr. Mihajla Iliča (1855—1905), ki je bil še kot dijak agilen M. Ceničev sodelavec, ter je nato dolgo let živel v Rusiji in se udeleževal tamošnjega socialističnega gibanja, poslednja leta je pa preživel v Srbiji in bil izvoljen kot prvi socialistični poslanec l. 1903. v srbsko narodno skupščino. Eden najdelavnejših organizatorjev je bil tudi mizarški pomočnik Radovan Dragović (1878—1905), rodóm Uzičan. Dovršil je šest razredov realke in že kot nižješolec pridno prebiral socialistično literaturo ter širil socialistično misel med svojimi součenci. Revščina in želja po delovanju med delavstvom sta ga napotila, da je popustil študije ter se napotil najprej v Zagreb, nato pa v Gradec, kjer se je izučil mizarstva in obenem temeljito proučil socialistične nauke ter socialistično gibanje. L. 1899. se je vrnil v Belgrad, kjer je pričel takoj delati kot agitator, or-

ganizator in časnikar ter je do dobrega očistil tedanje šibko srbsko socialistično gibanje nemarksiističnih primesi. Bil je teoretično temeljito podkovan, tako da je zgrabil v vsakem slučaju takoj načelno stran vprašanja in v tem pogledu je bil on eden največjih učiteljev nove srbske socialistične stranke.

Duša, središče in prva gonilna sila srbskega socialističnega gibanja v tej zadnji dobi je bil Dimitrije Tucović (1882—1914), ki je padel že prve mesece svetovne vojne pod avstrijsko kroglo. Že kot dijak se je udeleževal z vso intenzivnostjo socialističnega gibanja ter pridno sodeloval pri vseh strankarskih listih, po končanih študijah se je pa popolnoma posvetil socialističnemu gibanju ter neumorno delal prav na vseh poljih in prav v vseh institucijah. Teoretično temeljito podkovan, je bil baš Tucović najbolj poklican ustvariti mlademu gibanju potrebno literaturo, zato si je stekel baš na tem polju največ zasluga, kajti izdal je celo vrsto temeljnih izvirnih in prevedenih (Bebel, Kautsky itd.) socialističnih del.

Končno bi bilo omeniti še sijajnega žurnalista Dušana Popovića (1884—1918), ki je dolga leta sodeloval pri vseh socialističnih listih, poleg tega pa še izdal več izvirnih in prevedenih socialističnih del in predstavljala močno in važno silo srbskega socialističnega gibanja.

Izmed še živčih mož sta pa igrala pri ustanovitvi in v poznejšem razvoju srbske socialistične stranke najvažnejšo vlogo dr. Živko Topalović in Dragiša Lapčević.

Tako je pokazala torej l. 1903 ustanovljena srbska socialno demokratična stranka vse predpogoje za žilavo in plodovito življenje. Njene vrste so hitro rastle in s svojim doslednim ter strogo načelnim delom je zanesla v vse srbsko politično življenje nove ideje in smeri ter s tem globoko vplivala na ves novjši srbski politični razvoj. Žal, da je stranko doletela sredi najživahnejšega razvoja naenkrat balkanska vojna in prekinila njeno delo, tej sledeča svetovna vojna je pa povsem razpršila njene vrste, ki se tudi po vojni vsled velike svetovne krize v socialističnem gibanju doslej še niso mogle zopet zbrati in organizirati v enotno bojno falango.

(Konec.)

ši Zapiski« trdijo v zadnji številki, da se ni nič delalo, da je bilo vse delo le »farška gonja« in lov za kosom kruha. Trditev »Naših Zapiskov« je torej zgodovinska laž, ki jo je utegnil napisati šolarček, ki ne pozna razvoja proletarskega gibanja v Sloveniji ter ni sposoben presojati predpogoje sedanjega razvoja socializma in v političnem, ne v strokovnem in gospodarskem pogledu. Članek »Socializem v Sloveniji« je tendenčen pamflet na delavski pokret v Sloveniji.

Trditev, da je bil ves pokret »farška gonja«, je iz trte izvita. Resnica je, da je bil boj čisto naperjen proti klerikalizmu, ker je bil klerikalizem najbolj agresivni nasprotnik socializma in socialistov ter se je v svoji politiki preorientiral iz oportunitete šele v zadnjih dveh desetletjih. Boj proti liberalizmu ni bil tako oster, ker se liberalci izven svojega kroga niso upali spustiti v boj. Nikdar pa ni socialna demokracija pozabila povedati, da sta liberalizem in klerikalizem enaka sovražnika proletarijata.

»Naši Zapiski« bi morali biti duševni voditelj stranke. Zaraditega so jih dosedanji uredniki odvzeli prejšnji redakciji. S tem člankom pa neki pisarček kvari na brezstiden način zgodovinska dejstva z namenom, da diskreditira delovanje dosedanjih zaupnikov in organizatorjev. Ako bi predbojevniki ne bili opravili ogromnega organizatoričnega in kulturnega dela, potem bi proletarijat danes ne bil vsaj toliko zrel za vodstvo organizacij in politike, ki jih vodi. Zablodo v politiki

so večinoma zanesli ljudje, ki so prišli po vojni v proletarske vrste.

Kdor hoče pisati zgodovino o socializmu v Sloveniji, mora poznati nje delovanje iz delovanja samega, če pa zajema vire iz ostarijskih pogovorov ali nasprotniškega časopisa, pa ne more pisati zgodovine o delavskem pokretu pri nas, ker delo, ki ga je vršila stranka štirideset let v svoji notranjosti, ni zabeleženo v sovražnem časopisu. Uspeh dolgotrajnega dela je, da ima danes socialistični proletarijat prav mnogo krepkih postojank po Sloveniji in teh postojank niso napravili tisti, ki danes potvarjajo zgodovinska dejstva s svojo površnostjo. In če govori članek o agitaciji za boj za kos kruha, je to vprašanje, ki ima drugačen pomen, kakor mu ga daje pisarček članka. V strokovnem pokretu imamo mezdna gibanja, ki so res boj za boljši kos kruha. To je obenem naloga strokovnih organizacij. Nobene organizacije pa ni, ki bi ne vedela, da je to končno le razredni boj, da izboljšanje mezd ne pomeni socialne rešitve. Na vsakem shodu, pri vseh mezdnih gibanjih se naglašava vprašanje socializma ter vzgaja organizacijo za razredni boj. To delo se torej bistveno razločuje od onega, ki ga navaja članek, češ, da se je vzgajalo borce za kos kruha. Takih borcev delavski pokret ni nikdar vzgajal, ker je snoval in vzgajal organizacije po načelih razrednega boja.

To smo morali povedati, da ne bodo pisarili v revijah ljudje o stvareh, ki jih ne poznajo in ne razumejo.

Temelji socializma.

Socializem ima znanstvene temelje. In le akcija, ki je utemeljena na znanstvenih rezultatih, more delavstvu koristiti in omogočiti njegovo osvoboditev.

Socializmu ni dovolj, če se konstatira, da živi delavstvo v bedi. Vedeti hoče, odkod izvira beda. Kajti brez tega znanja bo vsak poizkus, da se odpravi beda, brezuspešen. Če imam v hiši vlago, pa ne poznam njenega vzroka, ne bom nikdar osušil sten.

Vedno stoji vzrok pred posledico; in vsak boj proti posledicam mora biti v prvi vrsti boj proti vzrokom. Zato pa je treba poznati vzroke. Ta reč ni tako enostavna, kakor si jo domišljajo nekateri kričarji. Ako bi bila to res taka igrača, bi bili vsi socialisti učenjaki, ki so posvetili po desetletja svojega življenja tem študijam in spisali celo ogromno biblioteko, opravljali nepotreben, brezkoristen posel in tratili čas.

In vendar vemo, da ni prišlo vse socialno gibanje delavstva nikamor, dokler ni dobilo strogo znanstvene podlage.

Zakaj so vsi sistemi utopistov ostali utopije in niso porodili ne enega trajnega praktičnega uspeha? Zato, ker niso imeli stvarne, trdne podlage. Ker so zamenjavali želje in ideale z možnostjo. In vendar niso bili ljudje kakor Thomas

Morus, St. Simon, Fourier, Owen itd. duševni pritlikavci. Imeli so vsaj toliko duhovitosti in eneržije kolikor večina današnjih »radikalcev«, pa še nekoliko več.

Ali šele znanstveni socialisti so razkrili gospodarske zakone, ki vladajo v družbi tako absolutno, kakor prirodni zakoni v vsejmiru. Oni so pokazali, po kakšnih pogojih se je družba razvijala in naposled razvila do kapitalizma. Razkrili so pa obenem tudi sile, ki učinkujejo v sedanji družbi dalje in morajo povzročiti konec kapitalizma. In pokazali so, kako se more delavstvo poslužiti teh sil, da pospeši svojo osvoboditev.

Socialna znanost nam daje garancije, da se ne bojujemo zaman. Zasedovala je družabni razvoj skozi tisočletja do današnjega dne, razkrivala je pot skozi vso preteklost, in na podlagi teh rezultatov lahko pokaže, kako drži pot v bodočnost.

Ali socializem nam tudi pokaže, kdo je nasprotnik, kakšne so njegove sile, njegovi arzenali, kakšen je njegov boj, kje so njegove slabe točke. Tako je delavstvu mogoče, da si organizira tako vojsko, ki bo sposobna za zmago, da si pribavi tako orožje, kakršno je potrebno in uredi svojo taktiko po pameti in razumu tako, da lahko doseže cilj. »Proletarec.«

POLITIČNI PREGLED.

Vladna kriza v Belgradu še traja. Tako pravi Pašič, ker bi le rad dobil pod svojo kapo ali slovenske samostojne ali muslimanske desničarje. Ako bi te pridobil, bi se že še kateri stranki omeščalo kamenito srce, da bi zlezla pod krilje radikalcev. V Sloveniji imamo najbrže tudi take stranke, ker je pač bolj prijetno pripadati vladni stranki, če že ne direktno, pa vsaj po ovinkih, kakor pa točji po bobnu opozicije. Opozicija je lepa reč, toda ta je le za stranke, ki hočejo nekaj drugega kakor imamo. Mi jim ne branimo, če se izpokore, ker vemo, kam spadajo. — Do volitev bo v belgrajski vadi vse v najlepšem redu, kaj ne?

Nova belgrajska vlada je vetersrbska. Sestoji iz ljudi, radikalcev, ki so sklepali v glavnem svetovni mir ter izročili nad pol milijona Primorcev Italiji. Politično radikalna

stranka nima interesa na severozahodu, ampak le na jugu in jugozahodu. Vsled tega ta vlada ne uživa simpatij na Primorskem. Povsem naravno je, da želi srbska radikalna buržoazija hegemonijo v državi in pot do morja pri Solunu, ker je to v interesu ožje Srbije, ter s tem priveže gospodarsko nase severne dele in koncentrira gospodarstvo na Srbijo.

Radikalci so izdali volilni oklic, v katerem se opravičujejo, očitajo demokratom nestrpnost, obetajo uradništvu in invalidom pomoč, preden bosta sklenjena zakona. Kdor pa ve, da radikalci niso kot vlada niti razvili svojega programa, niti niso delali nikdar demokratične politike ter da poznajo le vlado in hegemonijo belgrajske plutokracije, ta tudi ne bo pričakoval od nove vlade nikakršne nove

državne gospodarske ali socialne politike. Oklic namigava tudi na hrvaške kongresiste, ki pa po mnenju radikalcev pridejo še le tedaj v poštev, če se odreko svojim zagrebškim zahtevam. Pa tudi v radikalni stranki ni vse tako lepo složno, kakor se zdi nekaterim prečanom. Protič namerava celo nastopiti s svojimi lastnimi kandidaturami. Ako se to zgodi, je prav mogoče, da radikalna stranka v bodočo narodno skupščino ne pride več sorazmerno tako močna kakor je bila v razpuščenju, pa četudi nastopi s svojimi kandidaturami v prečanskih pokrajinah in čeprav jih bodo podpirali nekateri kongresisti v Sloveniji in na Hrvaškem in v Slavoniji. Radikalci računajo s svojo meščansko zgodovinsko mislijo, ki so jo izvršili med vojno, toda danes ni več vojne, danes treba drugačnega dela, ki ga pa radikalci nočejo poznati. Nova doba zahteva modernih državnikov in modernih socialnopolitičnih izobraženih ljudi, ki radikalci niso in nikdar bili niso.

Razkol v demokratični stranki postaja bolj in bolj izrazit. Davidovič grozi, da bo njegova skupina kandidirala samostojno. Kaj bo pa Pribičević napravil?

Spor v demokratičnem klubu je vedno večji. Posvetovanja imajo Pribičević pristaši posebej in Davidovičevi zopet posebej. Glavni povzročitelji, da se spor poostruje, so pa prečan. demokrati, dočim srbski demokrati še vedno iščejo stikov in delujejo na enotnost kluba. Kaj demokrate pravzaprav razdružuje, o tem govore poročila malo. Po našem mnenju ni tukaj sporazum ne edina in ne glavna točka, pač pa notranja disharmonija tega od vseh vetrov znešenega in programatično šekastega kluba, zakaj vprašanje sporazuma s Hrvati je tako naravno vprašanje, da pride v poštev pri njem le vprašanje taktike, načina tega sporazuma. — Gospodje imajo druge skrbi, in manj poslancev bo v bodoči skupščini.

Pribičević na agitaciji. Svetozar Pribičević in Kosta Timotijević ter dr. Kosta Komanudi prirede na Silvestrov dan shod v Zagrebu. Zbognali bodo demokrate tudi z dežele. Radovedni smo, kakšne uspehe bodo imeli ti možje na Hrvaškem.

Narodne skupščine ni več. Delovala pa bosta še finačni in ustavni odsek. Ta narodna skupščina najbrže ne pride več na zasedanje, ker do 18. marca menda ne bo vojne. Ako bi v tem času nastala vojna, bi pa v zmislu ustave morali še te poslance poklicati v Belgrad, da povedo svoje mnenje.

Volitev v narodno skupščino se udeležijo tudi komunisti. »Radnik«, ki je izšel v posebni izdaji, priobčuje volilni oklic. Zagonetno je še vprašanje, kakšno stališče bo zavzela sedanja radikalna vlada napram komunistom. Zdi se nam, da je postal zakon o zaščiti države tudi za radikalno vlado brez pomena. No, tedaj! Čas je že!

Zagrebski kongresisti so izdajali svoj list, ki so ga opustili, češ, da so dosegli svoj namen. Sedaj pa naj bi se povedali, kaj je bil njih namen. Najbrže bo pa vzrok ta, da so razni kongresisti postali dezertjerji enako kakor ljubljanski. Po našem mnenju je namen postal šele akuten, ker se nahajamo še pred večjim političnim kaosom, kakor smo ga imeli doslej.

Mladi demokrati se nahajajo v silno neprijetnem položaju. S svojo klečepazno politiko so hoteli sami sebe uveljaviti, smatrali so se kot najboljše zaveznike radikalcev. Sedaj po vladni krizi so ostali na cedilu in skušajo radikalce nekoliko počrniti. Najprej ne morejo, nazaj je pa tudi težko hoditi, ker so se smejali v pest štiri leta prečanskim državljanom. Ako bi bile po prevratu buržoazne stranke delave za sporazum, bi ga danes že imeli, tako pa se prične ta igra — drugokrat. Kdaj, tega nihče ne ve, toda pride pa to vprašanje na dnevni red, ker tudi do tega spoznanja pridejo jugoslovanske buržoazne stranke.

Bog nam pomagaj! Tako kliče »Jutro«, češ, da je še premalo ujedinjenja. Tudi mi smo tega mnenja, da je premalo zedinjenja, toda vaš klic je došel šele takrat, ko ste že vse razpoloženje za popolno zedinjenje pokvarili s tem, da ste dopuščali vse to, kar se je godilo. Državo ustvarja buržoazija. Stvoriti bi se pa morala na podlagi sporazuma in ob varovanju celokupnih interesov buržoazije. Ker se pa to ni zgodilo, je povsem naravno, da se bo mogla ta država utrditi šele po daljši dobi, a vendar potem sporazuma. Za proletarijat je to vprašanje manjšega pomena, ker ta ne pozna mej, če napravite okolo vsake vasi ali pa okolo cele države kitajski zid. Gre pa tudi nam za interese, ki jih imamo.

Vprašanje revizije ustave je postal v prečanskih pokrajinah opozicionalno geslo, kar je povsem naravno, ker režim ne pozna nikakršne mere v vprašanju sporazuma. Ustava ni moderna; ima pa vendar tudi nekaj točk, ki so socialno-politično precejšnjega pomena. Ako se revidira ustava, mora biti podano jamstvo, da bodo popravki demokratičnejši, socialno-politične določbe pa boljše. O tem vprašanju bo treba še obširno razpravljati.

Dr. Šušteršič v Belgradu. Dr. Šušteršič bi rad postal politik. Zglasil se je v Belgradu pri dr. Lenardu in ta ga je predstavil tajniku radikalnega kluba. Iz tega poročila ponemamo, da namerava dr. Šušteršič, če že ne postati radikalec, pa vsaj delati politiko, ki bo imela značaj kooperacije z radikalci. Neverojetno se nam zdi, da bi dr. Šušteršič uskočil v radikalno stranko, ker bi to bilo z ozirom na njegovo prejšnje delovanje iz nekaterih razlogov nelegitimno in nerazumljivo. Vendar je pa pri nas vse mogoče, zakaj tudi ta obnovljeni politik se bo zaletel tja, kjer bo uspeh tudi — zanj

»Jutro« poroča: Zaradi imenovanja velikih županov v Mariboru in Ljubljani sta se večeraj popoldne odpeljala v Belgrad minster dr. Zupančič in Ivan Hribar. Vsak si je naročil svoj salonski voz. Na kolodvoru sta se prišla posloviti gg. dr. Vladimir Ravnihar in dr. Ažman. — (Vest ni senzacionalna, ipak je zanimiva za politike, pač, to zahteva samo — etiketa!)

Kongres ogrske socialne demokracije. Od leta 1918. se na Ogrskem ni vršil redni stranki kongres socialne demokracije. Vršile so se konference in leta 1919. izredni strankin zbor, na katerem se je stranka obnovila, dasi se delegati niso mogli udeležiti kongresa ter je le nekaka konferenca zaupnikov opravila vse delo. Na Ogrskem vlada še vedno beli teror, zaraditega je tudi ta kongres le organizatoričnega, manj pa načelnega pomena. Delovanje pa ves čas preganjanja ni prenehalo. Kongres je protestiral zaradi številnih žrtev belega terorja, ki še danes ječe v ječah. Zunanji gosti so bili na tem kongresu zastopniki nemške stranke Adolf Braun, belgijske Emil Vandervelde, danske Nine Bang. Zborovati je pričel kongres v nedeljo.

Zopet tajna organizacija monarhistov v Nemčiji. V Hamburgu so odkrili v pisarni tvorničarja Rikla shod tajne organizacije, ki je tajna, se oborožuje ter deluje že dalje časa. Udeležniki so večinoma bivši častniki, ki so jih zaprli in pridejo pred sodišče.

Francija namerava zasesti levo Porenje. Poicare je vzkliknil v svojem govoru: Zavezniki naj nam dovolijo, da vzamemo Porenje v zastavo zahtev, ali pa naj zasedbo dele z nami. — Francija mora biti res v stiski, ker tako težko čaka na denar.

Lausamska konferenca še vedno zboruje. In pripravajo se na njej. To je najboljši dokaz za to, da orientskega vprašanja konferenca ne bo rešila. Napravili bodo premirje, potem pa dalje spletkarili po diplomatskih običajih.

Boljševiki proti Mussofinju. Ruska sovjetska vlada je naročila svoj agitačni centrali na Dunaju, da začne najodločnejši boj proti fašistom.

tiki. Demagogija je v vsakem slučaju grdo orožje, ker se vedno tiče ali neizpolnljivih obljub, ali zavijanja resnice, ali pripovedovanja namesto o predmetu samem o stvarih, s katerimi se hoče pridobiti poslušalca zase s tem, da se nasprotnika oblati brez pravega vzroka. V vseh teh slučajih

je demagogija (hujskanje, ščuvanje) grdo orožje. Pošten strankar ne potrebuje demagogije, ker če mu je program iskren, zadošča utemeljitev tega za prepričanje poslušalcev. Absolutno krivo je pa naziranje, da zadoštuje, če se množice nahujša za svoje namene, kadar je kdo prepri-

čan, da je to prav in potrebno, ker se na tako stališče postavlja tudi največji slepar. Socialisti so dolžni povedati pri svoji agitaciji resnico, jo utemeljiti in zagovarjati. Dobre in slabe demagogije torej ni za stranko proletarijata.

Odgovorni urednik Franc Gogala. — Izdajatelj in lastnik: Konzorcij „Zarje“. — Tiska tiskarna J. Blasnika nasledniki.

Josip (ne Jože) Petrič želi vsem svojim prijateljem in somišljenikom veselo in srečno novo leto 1923.

Srečno in veselo novo leto 1923

žele svojim odjemalcem, prijateljem in znancem sledeče tvrdke:

ALOJZ ANDLOVIC

mizarstvo

Ljubljana, Sodarska steza 2

Franjo Zajc

brivec

Ljubljana, Dunajska c.

Specijalni artistični
atelje za črkoslikarstvo

Ljubljana

Leskovic & Meden
Ljubljana

LEON IN FANI POGAČNIK

KAVARNA

LJUBLJANA, STARI TRG ŠTEV. 30.

GOSPODARSKA ZVEZA

LJUBLJANA, DUNAJSKA CESTA

HOTEL SLON, Ljubljana

Kavarna, restavracija in kopališče.

P. MAGDIČ

MODNA VELETRGOVINA

LJUBLJANA

Pavel Jeme

gostilničar in krojaški mojster

Ljubljana, Breg štv. 18

J. C. KOTAR

drogerija

Ljubljana, Wolfova ulica

Iv. Buzzolini

trgovina z delikatesami

Ljubljana.

J. MAČEK

konfekejska trgovina

Ljubljana, Aleksandrova c. 3

Restavracija — Kavarna — Vinska klet

„ZVEZDA“

Fran in Rozi Krapež, Ljubljana

Jakob Zalaznik

Kavarna, slaščičarna in pekarna

Ljubljana, Stari trg.

Srečno in veselo novo leto

želi vsem svojim cenj. odjemalcem

Drago Schwab Ljubljana, Dvorni trg 3.

Veselo in srečno novo leto

želi vsem svojim cenjenim odjemalcem tvrdka

Ložar & Bizjak Ljubljana, Sv. Petra cesta

Charles Princ

ManufakturaLjubljana
Miklošičeva cesta 38.

„Pri nizki ceni“

Pri nizki ceni“

IGNAC ŽARGI

Ljubljana, Sv. Petra cesta 3.

Priporoča veliko zalogo raznega perila posebno **zimskih potrebščin**, jopic, hlač, rokavic, nogavic, otročjih volnenih oblek, kopic itd. **po znižanih cenah**, posebno priporočljivo za novoletna darila.**Kaj si beliš glavo!**kaj bi kupil svojim dragim za
Novo leto; prazna skrb, pojdi k**JOSIP PETELINC-U**

LJUBLJANA, Sv. Petra nasip šte. 7.

Tam dobiš vse, kar je koristnega za dom in obrt.

Pribljubljene in povsod zahtevane šivalne stroje

„GRITZNER“ v veliki izbiri za domačo in obrtno

rabo. Vse potrebščine za krojače, šivilje, čevljarje

in sedlarje, galanterijsko, modno in toaletno

blago, po zmerni ceni **na veliko in malo.****Svinjske kože!**kupuje po najvišjih cenah
TOVARNA USNJA „INDUS“ D. D. Ia to so na čisto izdelane svinjske kože
brez lukenj in zarezkov po 35 K za kg,Ila to so zrezane in slabo izdelane svinjske
kože po 18 K za kg, od hrvaških in
ogrskih prašičev po 12 K za kg.

Kože se sprejemajo v znanem skladišču

Karl Pollak, Ljubljana,

Dunajska cesta šte. 23.

Za Novoletna darila

priporoča tvrdka

Ložar & Bizjak

najmodernejše raglane, zimske

suknje, vsakovrstne obleke za gospode

in dečke. — Obleke po meri po najnovejšem kroju.

Gospodinje, ki kupujete **testenine, makarone** zahtevajte samo**PERATE!**Testenine tudi same makarone iz staroznane tovarne
ŽNIDARŠIČ & VALENCIČ, Ilirska Bistrica. Dobe se povsod.
Zaloga Bunc in drug, Ljubljana, Celje, Maribor.**Konsumno društvo za Slovenijo**
LjubljanaPoštni predal šte. 13.
Telefon inter. šte. 178Pošt. ček. rač. št. 10 532
Brzaj. „Rodes“ Ljubljana**Hranilni oddelek**naznaja, da je s **1. novembrom 1922.**

zvišal obresti in sicer

za navadne hranilne vloge na **6%**
za vloge proti četrtletni odpovedi na **6½%**
za vloge proti polletni odpovedi na **7%**Hranilne vloge sprejemajo in izplačujejo vse prodajalne naše zadrage!
Vlagajte vse svoje prihranke v lastno hranilnico!**Prometni zavod za premog d. d. v Ljubljani**

prodaja iz slovenskih premogovnikov

velenjski, šentjanski in trboveljski premog

vseh kakovosti v celih vagonih po originalnih cenah premogovnikov za domačo uporabo, kakor tudi za industrijska podjetja in razpečava
la čehoslovaški in angleški koks za livarne in domačo uporabo, kovaški premog in črni premog.Naslov: **PROMETNI ZAVOD ZA PREMOG d. d. Ljubljana, Nunska ulica 1.**